ЄВРОПА 21.07.2025 | Роман Романюк

Змінити, щоб зберегти

Уряд України отримав нову очільницю, але важко назвати його справді оновленим. Міняються посади і назви, без загрози для вертикалі влади

У політичному середовищі України вже кілька тижнів обговорюють дві речі: чому було змінено прем'єр-міністра Дениса Шмигаля – рекордсмена за тривалістю перебування на посаді серед усіх очільників уряду України – і чому це сталося саме зараз.

Підвищення Юлії Свириденко до рівня голови уряду розглядалося ще у 2024 році, але тоді в Офісі президента вирішили, що 38-річна кандидатка ще недостатньо публічна та впливова. Вона потрапила до команди президента Зеленського не одразу й поступово пройшла всі щаблі кар'єрного зростання. Зокрема, в 2019 році Свириденко стала заступницею міністра економіки, а вже в грудні 2020-го перейшла до Офісу президента на посаду заступниці керівника Андрія Єрмака.

Там вона відповідала за економіку і так званий антиолігархічний закон, який мав позбавити олігархів впливу на політику. Восени 2021 року, після звільнення тодішнього міністра економіки, Зеленський запропонував передати цю посаду Свириденко.

Майже чотири роки вона фактично визначала економічну політику країни. А у 2024-му, коли в Офісі президента дозрівала ідея змінити прем'єра, міністерка активізувала свою медійну присутність: проводила форуми разом із Зеленським, здійснювала регіональні поїздки, зустрічалась з американськими партнерами, підписувала «ресурсну угоду» зі США, а також ініціювала санкції проти Петра Порошенка – одного з головних опонентів чинного президента.

Однак кадрова ротація відкладалась. В Офісі президента очікували на прояснення стосунків зі Сполученими Штатами. План був простий: якщо Дональд Трамп зможе «протиснути» мир із Путіним – уряд оновлять перед виборами; якщо ні – зміни використають для зниження суспільного невдоволення.

Проте для суспільства потрібен був переконливіший привід. Зеленський вирішив «перепакувати» уряд під виглядом кадрових змін у Міноборони – відправити Рустема Умєрова послом України у США. Це дало формальний привід для початку ширших змін у Кабміні, адже Міноборони – один із ключових бюджетних центрів у часи війни, а отже, перестановки в ньому впливають на всю урядову архітектуру. Щоправда, Умєров у підсумку не отримав «зеленого світла» з Вашингтону. Але процес оновлення вже запустили, тож для нього швидко знайшли нову роль – секретаря Ради національної безпеки і оборони (РНБО).

На посаду нового міністра оборони розглядалося багато кандидатів: глава МВС Ігор Клименко, віцепрем'єр Михайло Федоров, а також радник президента зі стратегічних питань Олександр Камишін. Але Клименко відмовився, а Федоров і Камишін не мали належних робочих відносин з Єрмаком, без цього ефективна робота в Кабміні – складна.

У підсумку компромісним варіантом виявився Денис Шмигаль. Він неконфліктний, добре орієнтується в бюрократії, має налагоджені стосунки з Банковою. Спеціально під нього об'єднали Міноборони з Міністерством стратегічної промисловості. Хоча формально це пониження, Шмигаль погодився – і тим самим звільнив шлях для призначення Свириденко.

Нова прем'єрка отримала сильний старт. Під її контролем тепер весь економічний блок, зовнішні перемовини та напрям євроінтеграції.

Нова прем'єрка отримала сильний старт. Під її контролем тепер весь економічний блок, зовнішні перемовини та напрям євроінтеграції. Її призначення супроводжувалось позитивним інформаційним фоном: саме Юлія Свириденко відповідала за Римську конференцію з відновлення України, на якій було досягнуто домовленостей про багатомільярдні проєкти.

Свириденко входить у Кабмін із набагато сильнішою позицією, ніж була у Шмигаля: вона має команду, під її впливом буде новий «економічний монстр», утворений шляхом об'єднання Мінекономіки, Мінекології та Мінагрополітики. Його очолив її перший заступник в Мінекономіки Олексій Соболєв. Свириденко також пролобіювала призначення ще одного свого заступника – Тараса Качки – на посаду віцепрем'єра з питань євроінтеграції.

Для Зеленського кадрові перестановки стали нагодою позбутися

фігур, які або втратили довіру, або стали токсичними. Насамперед ідеться про Рустема Умєрова. В команді президента вважали, що за його керівництва Міноборони стало «міністерством хаосу».

З уряду також пішла Ольга Стефанішина – віцепрем'єрка з євроінтеграції. Її перевели на посаду уповноваженої з питань співпраці зі США, а згодом вона поїде туди послом. Такий хід також дозволив прибрати її з медійного поля разом зі скандалами та кримінальними провадженнями.

Міністерство соціальної політики також отримало нового керівника. Через критику Зеленського, непопулярні реформи та відсутність підвищення пенсій посаду залишила Оксана Жолнович. Її замінив колишній заступник міністра фінансів Денис Улютін.

Прибрали з посади й міністра енергетики Германа Галущенка. Попри те, що йому вдалося зосередити контроль майже над усією енергетичною системою (за винятком «Нафтогазу»), він став надто токсичною фігурою. Його наступницею стала колишня міністерка екології Світлана Гринчук, яку вважають близькою до Галущенка. Тож, імовірно, він збереже неформальний вплив у галузі. Водночас енергетичний ринок сприйняв таку перспективу з нерозумінням і скепсисом.

Говорити про надмірну концентрацію влади в руках Зеленського після цих змін недоречно

Міністр «єдності» Олексій Чернишов теж іде. Його міністерство об'єднали з Мінсоцполітики, а самого посадовця усунули на тлі корупційних підозр.

Міністр культури Микола Точицький повертається в дипломатію. Він представлятиме Україну в Раді Європи. Функцію стратегічних комунікацій забирають із Мінкульту та передають до окремої агенції, підпорядкованої прем'єрці.

Решта міністрів залишилися на своїх місцях. Таким чином, новий Кабмін став компактнішим, отримав нову очільницю, але важко назвати його справді оновленим. У складі практично немає нових облич – усі міністри вже працювали в уряді Шмигаля, лише кілька заступників піднялися на рівень міністрів.

Натомість з'явились нові центри сили. Насамперед – два «монстри»: об'єднані економічне та оборонне міністерства. Але говорити про надмірну концентрацію влади в руках Зеленського після цих змін недоречно. Жодних нових інструментів влада не отримала. Вона просто перетасувала стару колоду політичних карт у

надії, що цього разу пасьянс нарешті складеться у виграшну комбінацію.

Роман Романюк

Роман Романюк (Roman Romaniuk) – журналіст, політичний оглядач «Української правди».